الحیاة

www.ketab.ir

دایرة المعارفی اسلامی، علمی، پژوهشی، که روش زندگی فردی و اجتماعیِ آزاد و پیشرو را ترسیم می‌کند، و انسانهای سراسرِ جهان را به پیریزی یک نظام مردمیِ شایسته فرا می‌خواند.

جلد نهم

محمدرضا حکیمی - محمد حکیمی - علی حکیمی

الحیاة ، جلد نهم

محمد رضا حکیمی، محمد حکیمی، علی حکیمی

انتشارات دلیل ما

چاپ چهارم : پاییز ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ: نگارش

شابک(جلد نهم) : ۵ - ۸۴۹ - ۳۹۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

شابک(دوره) : ۱ - ۰۵۸ - ۳۹۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

تلفن و نمابر: ۳۷۷۴۴۹۸۸ - ۳۷۷۳۳۴۱۳ (۹۸۲۵+)

دفتر مرکزی: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه ششم، واحد ۶۱۲ و ۶۱۳

(ارتباط با ما) dalilema@yahoo.com | www.dalilema.ir (خرید آنلاین)

www.ketab.ir

مراکز پخش

قم . خیابان معلم . مجتمع ناشران . طبقه B . واحد ۴۴ | تلفن: ۳۷۷۳۳۴۱۳ و ۳۷۷۴۴۹۸۸

قم . خیابان صفائیه . روبروی کوچه ۳۸ . پلاک ۷۵۹ | تلفن: ۳۷۷۳۷۰۰۱ و ۳۷۷۳۷۰۰۱

تهران . خیابان انقلاب . خیابان فخررازی . نبش بن بست ری . پلاک ۶۱ | تلفن: ۶۶۴۶۴۱۴۱

مشهد . چهارراه شهداء . ضلع شمالی باغ نادری . کوچه شهید خوراکیان . مجتمع گنجینه کتاب . طبقه اول | تلفن: ۵-۳۲۲۳۷۱۱۳

سرشناسه :حکیمی، محمدرضا، ۱۳۱۴ -
عنوان و نام پدیدآور :الحیاة، دایرة المعارفی اسلامی، علمی، پژوهشی، که روش... / محمدرضاحکیمی، محمد حکیمی، علی حکیمی.
مشخصات نشر : قم :دلیل ما، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری : ج ۹ ۸۹۲ص.
شابک :۵-۸۴۹-۳۹۷-۹۶۴-۹۷۸ (دوره): ۱-۰۵۸-۳۹۷-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرستنویسی :فیپا
یادداشت :کتابنامه.
موضوع :احادیث شیعه (تدوین ویژه) -- قرن ۱۴
شناسه افزوده : حکیمی، محمد، ۱۳۱۸-
شناسه افزوده : حکیمی، علی، ۱۳۴۲-
رده بندی کنگره : ی ۱۳۸۰ ۹۰۴۱ ح ۸ ح / ۹ / BP ۱۳۶
شماره رده دیویی :۲۹۷/ ۲۱۲
شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۶۹۹-۸۳م

انتشارات دلیل ما
www.dalilema.ir

مرکز نشر و پخش کتب معارف اهل بیت
۹ سال ناشر نمونه و برگزیده کشوری
با تولید بیش از ۱۰۰۰ عنوان کتاب

فهرست

مقـــدّمه ۳۱

منشور خورشیدی ۵۳

باب هجدهم : ویژگی‌های حکومت‌های صالح ۵۷ـ۲۹۸

فصل ۱ ـ ویژگی‌های انسانی ۵۹

(۱) ـ چگونگی رابطه با مردم ۵۹

(۲) ـ رعایت کرامت مردم ۶۰

(۳) ـ حقّ سخن گفتن و انتقاد برای مردم ۶۴

(۴) ـ زندگی ، بدون فقر ۶۵

(۵) ـ زندگی ، بدون ظلم ۶۸

(۶) ـ زندگی ، بدون تحقیر ۷۱

(۷) ـ زندگی ، بدون استعلا (برترنمایی) ۷۳

(۸) ـ انسان محروم ، کرامت اصلی ۷۵

(۹) ـ چه همکیش ، چه همنوع ۷۸

www.ketab.ir

(۱۰) ـ رضایت عموم (نه طبقات خاص) ۸۰
(۱۱) ـ صلح طلبی ۸۰
(۱۲) ـ رعایت آداب سیاسی ۸۱
(در گفتار و رفتار با دولت‌های مخالف ، و ملّت‌های مختلف) ۸۱
نگاهی به سراسر فصل ۸۳

فصل ۲ ـ ویژگی‌های فرهنگی ۸۷
(۱) ـ آموزش دین ۸۷
یادآوری (۱)
أ ـ آموختن قرآن کریم ۸۸
ب ـ قرائت قرآن کریم ۸۹
ج ـ آداب قرائت ۸۹
د ـ حفظ قرآن کریم ۹۰
اشاره ۹۱
هـ ـ بی‌نیازی با قرآن کریم ۹۲
و ـ از غیر قرآن هدایت نخواهید ! ۹۲
یادآوری (۲)
(نشر و آموزش احادیث) ۹۴
یادآوری (۳)
(مساوات در آموزش و پرورش) ۹۵
اِحیاء امر آل محمّد « ص » ۹۷
(هشداری مهم) ۹۷
(۲) ـ گسترش آگاهی در جامعه ۹۷

www.ketab.ir

(۳) ـ ترویج علوم تجربی ۹۸
(۴) ـ مبارزه با تکاثر (سرمایه‌داری) ۱۰۰
(۵) ـ حذف تجمّل‌گرایی ۱۰۲
(٦) ـ دور کردن نزدیکان (ناشایستگان) ۱۰۳
(۷) ـ نزدیک کردن دوران (شایستگان) ۱۰۴
(۸) ـ خبرگیری از فراموش شدگان ۱۰۵
نگاهی به سراسر فصل ۱۰۷
تنبیه ۱۰۹

فصل ۳ ـ ویژگی‌های حکومتی ۱۱۳
(۱) ـ خودْاصلاحی و اصلاح دولتمردان ۱۱۳
(۲) ـ اخلاق انسانی ۱۱۸
(۳) ـ رشد و بینش‌گرایی ۱۱۹
(۴) ـ ضرورت کاردانی و تخصّص (در سیاست و مشاغل ...) ۱۲۰
(۵) ـ مشورت با آگاهان
(و استفاده از تجربهٔ دیگران : ملّت‌ها ، دولت‌ها) ۱۲۳
(٦) ـ قاطعیّت (تصمیم‌گیری بموقع) ۱۲۵
(۷) ـ جرئتِ اقدام ۱۲۹
(۸) ـ حق‌گرایی ۱۳۰
نگاهی به سراسر فصل ۱۳۲

فصل ۴ ـ ویژگی‌های حقوقی ۱۳۸
(۱) ـ اعتقاد به قانون ۱۳۸

www.ketab.ir

(۲) ـ برای خود ، برای مردم ۱۳۹
(۳) ـ تشجیع مردم (۱) ۱۴۱
(۴) ـ تشجیع مردم (۲) ۱۴۱
(۵) ـ تحقیر مردم ، هرگز ... ! ۱۴۲
(٦) ـ حقوق حیوانات در حاکمیّت ۱۴۳
نگاهی به « حقوق حیوانات در اسلام » ۱۴۴

فصل ۵ ـ ویژگی‌های اخلاقی ۱۴۵
(۱) ـ دوری از ستایش‌خواهی و تملّق دوستی ۱۴۵
(۲) ـ پرهیز از تسلّط‌طلبی ۱۴۸
یادآوری ۱۵۰
(۳) ـ نفی استبداد ۱۵۱
(۴) ـ نقدپذیری
(ضرورت انتقاد ، از ضعف‌های حاکمیّت) ۱۵۱
(۵) ـ مردم‌باوری و توده‌سالاری واقعی (نه شعاری) ۱۵۳
(٦) ـ رفتار خوب با دشمن ۱۵٦
نگاهی به سراسر فصل ۱۵۹

فصل ۶ ـ ویژگی‌های اجرایی ۱٦۲
(۱) ـ نظارت دقیق
(بر رؤسای جمهور و معاونان ... و دیگر کارگزاران) ۱٦۲
(۲) ـ تنبیه مأموران خطاکار ۱٦۵
(۳) ـ تشویق مأموران خدمتگزار ۱٦٦

www.ketab.ir

(۴) ـ شناخت موقعیّت‌ها
(شرائط و اوضاع جامعه و جهان) ۱۶۷
(۵) ـ برنامه‌ریزی درست (کارشناسانه) ۱۶۸
(٦) ـ رعایت اصل حیاتی اهم و مهم ۱۶۹
(۷) ـ اِعمال روش‌های منطقی ۱۷۰
(۸) ـ احترام و اهتمام شدید به اموال عمومی و به حقوق مردم ۱۷۱
(۹) ـ آینده‌نگری ۱۷۵
(۱۰) ـ وسواس شدید در مصرف اموال دولتی (اموال عمومی) ۱۷٦
نگاهی به سراسر فصل ۱۷۸

فصل ۷ ـ ویژگی‌های اقتصادی ۱۸۳
(۱) ـ گسترش عدالت در همهٔ زمینه‌ها
(اقتصادی ، سیاسی ، قضایی ، اجتماعی ، فرهنگی و ...) ۱۸۳
(۲) ـ تأمین سرمایه‌های لازم برای رشد اقتصادی ۱۸۵
(۳) ـ استفاده بهینه از بیت‌المال و منابع ۱۸٦
(۴) ـ مبارزه با ریشه‌های « رانت‌خواری » ۱۸۷
(۵) ـ نظارت بر مبادلات تجاری ۱۸۸
(٦) ـ توسعهٔ اقتصادی ، پیش از توسعهٔ سیاسی ۱۸۹
(۷) ـ تغذیهٔ خوب ۱۹۱
(۸) ـ تأمین مسکن ۱۹۱
(۹) ـ آب آشامیدنی سالم ۱۹۱
(۱۰) ـ تأمین گوشت برای خانواده‌های فاقد امکانات ۱۹۲
(۱۱) ـ تأمین زندگی از کار افتادگان ۱۹۲

www.ketab.ir

(۹) ـ جلب محبّت و اعتماد مردم ۲۶۲
(۱۰) ـ انگیزه دادن به مردم برای کوشش و فداکاری ۲۶۳

فصل ۱۰ ـ ویژگی‌های مردمی (۲) ۲۶۵
(۱) ـ مسئولیّت‌شناسی در برابر مردم ۲۶۵
(۲) ـ مهرورزی در حقّ مردم ۲۶۷
(۳) ـ رابطه با مردم ، برپایهٔ عدالت ۲۷۰
(۴) ـ اجرای مساوات ... ۲۷۲
یادآوری
(تفاوت‌های معیشتی) ۲۷۴
(۵) ـ تساهل و مدارا ۲۷۵
تتمیم (۱)
ـ ترک ارتباط با اغنیا و توانگران (از ویژگی‌های مهم حکومت‌های صالح) ۲۷۸
فاجعهٔ غفلت از « سورهٔ تکاثر » ۲۸۴
تتمیم (۲)
ـ ایجاد ارتباط با فقرا و محرومان (از ویژگی‌های مهم حکومت‌های صالح) ۲۸۸
نگاهی به سراسر فصل ۲۹۱
یادآوری (۱) ۲۹۶
یادآوری (۲) ۲۹۷
یادآوری (۳) ۲۹۷

باب نوزدهم : ویژگی‌های حکومت‌های فاسد ۲۹۹ ـ ۳۵۲
فصل ۱ ـ فسادهای عام ۳۰۱
(۱) ـ فساد و تباهی عمومی ۳۰۱

www.ketab.ir

(۲) ـ ستمگری و ستمگستری ۳۰۳
(۳) ـ تبعیض در اجرای قانون ۳۰۵
(۴) ـ تحریف و تفسیر نادرست قانون ۳۰۷
(۵) ـ کار دادن به گمراهان و ناواردان و نفوذیان ۳۰۸
(٦) ـ گسترش بدعت‌های ویرانگر ۳۰۹

فصل ۲ ـ مبارزه با آگاهی ۳۱۱
(۱) ـ مبارزه با آگاهی ۳۱۱
(۲) ـ نگرش نادرست به واقعیّت‌ها ۳۱۲
(۳) ـ نسنجیده کاری
(ترک کارهای اصلی ، و پرداختن به کارهای فرعی) ۳۱۳
(۴) ـ درست نمایی کارهای نادرست ۳۱۴
(۵) ـ گمراه گری افکار ۳۱۵
(٦) ـ عاقبت نیندیشی ۳۱٦
(۷) ـ عبرت نیاموزی ۳۱۹
(۸) ـ آمیختن حق و باطل
(درست و نادرست ، در سیاست ، اقتصاد ، دین ، فرهنگ و ...) ۳۲۱

فصل ۳ ـ ضعف مدیریّت ۳۲۳
(۱) ـ ضعف‌های مدیریّت ۳۲۳
(۲) ـ فقدان امنیّت اجتماعی ۳۲۴
(۳) ـ ترویج فساد
(برای سست کردن اراده‌ها ، و نابودی حماسه‌های مردمی) ۳۲۵
(۴) ـ فرار از مسئولیّت ۳۲۷

www.ketab.ir

(۵) ـ تحقیر مردم و زبون ساختن جامعه ۳۲۸
(٦) ـ خودخواهی و استبداد ۳۳۰

فصل ۴ ـ نظام طبقاتی ۳۳۲
(۱) ـ ترویج فرهنگ طبقاتی ، و آزادی تفاوت‌های سنگین معیشتی
(زندگی قارونی ، نه قرآنی) ۳۳۲
(۲) ـ فاصله گیری از مردم ۳۳۳
(۳) ـ غارت اموال مردم ، از طریق نفوذیان و راهسازی قانونی برای اختلاس و غارت ۳۳۵
(۴) ـ تکیه به قدرت‌های پوچ و دروغین ۳۳۷
(۵) ـ تحقیر بیدارگران اجتماعی ۳۳۸

فصل ۵ ـ مردم ستیزی ۳۴۰
(۱) ـ هواداری از سنّت‌های کهنه ، برای مبارزه با ارزش‌های نو ۳۴۰
(۲) ـ تأکید بر مظاهر مادّی (و تحقیر ارزش‌های والا) ۳۴۱
(۳) ـ رفتار خشونت‌آمیز با مردم ۳۴۵
(۴) ـ تحمیل نظر خویش بر آگاهان
(از طریق قدرت و ارعاب ، و تهییج عوام) ۳۴٦
(۵) ـ همکاری با نفوذیان خائن و اختلاس‌گران بی‌دین ۳۴۷
نگاهی به سراسر فصل ۳۴۹

باب بیستم : ویژگی‌های جامعه‌های صالح ۴۸۵ ـ ۳۵۳
فصل ۱ ـ ویژگی‌های فرهنگی ۳۵۵
(۱) ـ عقل‌گرایی (عقلانیّت) ۳۵۵
(۲) ـ مدیریّت و برنامه‌ریزی ۳۵۷

www.ketab.ir

(۳) ـ استفاده از متخصّصان ۳۵۸
(۴) ـ دوراندیشی در برنامه‌ریزی و کارها ۳۵۹
(۵) ـ بهره‌وری از تجربهٔ دیگران ۳۶۰
(٦) ـ آزادی انتقاد ۳٦۱
نگاهی به سراسر فصل ۳٦۲
یادآوری ۳٦٦

فصل ۲ ـ ایمان و عقیده ۳٦۷
نگاهی به سراسر فصل ۳٦۹

فصل ۳ ـ آگاهیِ اعتقادی ـ اجتماعی ـ سیاسی ـ اقتصادی ۳۷۱
فصل ۴ ـ اخلاق انسانی و سلامت روانی ۳۷۴
نگاهی به سراسر فصل ۳۷۷

فصل ۵ ـ امید، آرزو، پویایی ۳۷۹
نگاهی به سراسر فصل ۳۸۲

فصل ۶ ـ نشاط و شادمانی ۳۸۵
فصل ۷ ـ گسترش نشاط و سرزندگی، در جامعه ۳۸۸
نگاهی به سراسر فصل ۳۹۳

فصل ۸ ـ گرایش به ارزش‌ها (افکار و کردار ارزشی) ۳۹۵
نگاهی به سراسر فصل ۳۹۷

www.ketab.ir

فصل ۹ ـ استواری در اعتقاد، و دوری از نفاق مرامی و عقیدتی ۳۹۹

نگاهی به سراسر فصل ۴۰۱

فصل ۱۰ ـ ویژگی‌های اجتماعی ۴۰۲

(۱) ـ اتّحاد و یکپارچگی ۴۰۲

(۲) ـ برادری و برابری ۴۰۵

(۳) ـ روابط بر پایهٔ صمیمیّت و خوش‌گمانی ۴۰۶

(۴) ـ امر به معروف و نهی از منکر ۴۰۸

(۵) ـ مسئولیت شناسی ۴۱۰

(٦) ـ مهربانی در روابط ۴۱۱

(۷) ـ جای تساهل، جای خشونت ۴۱۳

(۸) ـ قانون‌گرایی و حدشناسی ۴۱٦

(۹) ـ مساوات در برابر قانون ۴۲۳

(۱۰) ـ امنیّت در جامعه ۴۲۵

(۱۱) ـ پشتیبانی از حقگویان و عدالت‌طلبان ۴۲۸

(۱۲) ـ مددگاری ناتوانان ۴۳۰

(۱۳) ـ همسانی حاکمان در معیشت، با ضعیف‌ترین افراد جامعه

(اصلی مهم، در حاکمیّت‌های صالح و اسلامی، که مدّعیان را رسوا می‌کند !) ۴۳۲

(۱۴) ـ تشویق نیکوکاران و خدمتگزاران، و حرمت‌گزاری به آنان ۴۳۳

(۱۵) ـ آمادگی و پیشگیری از حوادث اجتماعی

(تسلیحات دفاعی، قدرت‌های امنیتی، حماسه‌داری) ۴۳۵

تذییـــــل (۱) : (آزادی انسان) ۴۳۸

www.ketab.ir

تذییـــل (۲) : (آزادی اظهارنظر) ۴۳۹
نگاهی به سراسر فصل ۴۴۱
یادی از فریاد ۴۴۷

فصل ۱۱ ـ ویژگی‌های سیاسی ۴۴۹
(۱) ـ پذیرش حاکمیّت صالح ۴۴۹
(۲) ـ تشکّل‌های سیاسی مطمئن و اصولی ۴۵۲
نگاهی به سراسر فصل ۴۵۴

فصل ۱۲ ـ ویژگی‌های اقتصادی ۴۵۵
(۱) ـ حضور فراگیر عدالت ۴۵۵
(۲) ـ رفاه عمومی و اقتصاد سالم ۴۵۸
(۳) ـ پرهیز از مصرف‌گرایی ۴۶۰
(۴) ـ شکر نعمت و استفادهٔ بهینه از مواد و امکانات ۴۶۱
(۵) ـ محکومیّت و طرد تکاثر (سرمایه‌داری و مضارّ آن) ۴۶۳
(۶) ـ محیط زیست سالم ۴۶۵
یـادآوری ۴۶۶
بنگرید ۴۶۸
اهمیّت حیاتی مسائل محیط زیست ۴۷۲
(۱) ـ تعبیرهای کلی ۴۷۲
(۲) ـ گونه‌های حیوانی ۴۷۵
(۳) ـ حقوق حیوانات ۴۷۸
(۴) ـ درختان و گیاهان ۴۷۹
نگاهی به سراسر فصل ۴۸۳

www.ketab.ir

باب بیست و یکم: ویژگی‌های جامعه‌های فاسد ۴۸۷ـ۵۶۵

فصل ۱ـ ویژگی‌های فرهنگی ۴۸۹

(۱) ـ ناآگاهیِ اجتماعی ـ سیاسی ۴۸۹

(۲) ـ اخلاق نکوهیده و غیر انسانی ۴۹۳

یادآوری ۴۹۵

(۳) ـ شهوت‌بارگی و گرایش‌های پست ۴۹۵

(۴) ـ علاقهٔ افراطی به زندگی (و گریز از مرگ و فداکاری) ۴۹۷

(۵) ـ نفاق عقیدتی ۴۹۹

(٦) ـ اختناق ۵۰۱

(۷) ـ بی‌تعهّدی و مسئولیت‌ناشناسی ۵۰۳

(۸) ـ غفلت از حوادث ... ۵۰۵

(۹) ـ ناسپاسی دربارهٔ خدمتگزاران ۵۰۵

(۱۰) ـ منزوی کردن حق‌گویان و عدالت‌خواهان ۵۰۷

فصل ۲ـ ویژگی‌های اداری ۵۱۰

(۱) ـ طرفداری از فاسدان ، باطل‌گرایان ، سرمایه‌داران رشوه‌پرداز ، نفوذی‌های خائن ، و اختلاس‌گران متکی به مقامات ۵۱۰

(۲) ـ ترک امر به معروف و نهی از منکر ، (بلکه امر به منکر و نهی از معروف) ۵۱۱

(۳) ـ پرداختن به ظواهر مذهبی (بدون رعایت احکام دینی و اجرای قسط قرآنی) ۵۱۳

(۴) ـ اوضاع و احوال آشفته ۵۱۵

(۵) ـ بیگانگی و تضادهای طبقاتی ۵۲۰

(٦) ـ روابط ناسالم اجتماعی (روابط با بدگمانی و دروغگویی) ۵۲۱

www.ketab.ir

(۷) ـ گسترش فحشا ۵۲۳

فصل ۳ ـ ویژگی‌های سیاسی ۵۲۶
(۱) ـ پذیرش حاکمیّت فاسد و عوامل نفوذی ۵۲۶
(۲) ـ عضویّت در احزاب منحرف و وابسته ۵۲۷
(۳) ـ همسانی برخی از مردم و حاکمان در فساد مالی و ... ۵۲۸
(۴) ـ نفی اظهارنظر ۵۲۹

فصل ۴ ـ ویژگی‌های اقتصادی ۵۳۱
(۱) ـ گسترش ظلم و بی‌عدالتی ۵۳۱
(۲) ـ اقتصاد فاسد و شیوع فقر و نهادینه شدن اختلاس ۵۳۳
(۳) ـ استفادهٔ نابهینه از نعمت‌ها (امکانات فردی و اجتماعی) ۵۳۵
(۴) ـ بیماریِ تکاثُر (افزونداری و افزونخواهی) ۵۳۶
(۵) ـ رواج استثمار (بهره کشی ، تبعیض و تفاوت) ۵۴۱
(۶) ـ گرانی و تورّم (بلای جامعه برانداز) ۵۴۳
(۷) ـ مصرفگرایی بدون تولید مناسب ۵۴۵
(۸) ـ موقعیت یافتن و پست داشتن و مقرّب بودن سرمایه‌داران ۵۴۷
نگاهی به سراسر فصل ۵۴۸
تنـــبیه ۵۴۸

فصل ۵ ـ ویژگی‌های قضایی (قانون شکنی) ۵۵۳
فصل ۶ ـ ویژگی‌های اجتماعی (رواج و ترویج شایعات) ۵۵۶
فصل ۷ ـ ویژگی‌های اخلاقی (آزار رسانی و خشونت ، در روابط اجتماعی) ۵۵۹

www.ketab.ir

فهرست

فصل ۸ـ ویژگی‌های روانی (یاس و بدبینی) ۵۶۱

تتمیم

(مطبوعات ناسودمند) ۵۶۲

باب بیست و دوم : اصول بنیادین در جامعه‌های صالح (۱) ۵۶۷ـ۷۸۵

فصل ۱ ـ تحکیم روابط اجتماعی ۵۶۹

نگاهی به سراسر فصل ۵۷۲

یادآوری (۱) ۵۷۳

یادآوری (۲) ۵۷۳

فصل ۲ ـ عوامل تحکیم روابط اجتماعی ۵۷۴

(۱) ـ عدالت و انصاف ۵۷۴

(۲) ـ نیکی و احسان ۵۷۶

(۳) ـ همیاری و مددرسانی ۵۷۷

یادآوری ۵۸۴

(۴) ـ تربیت‌های انسانی ۵۸۴

نگاهی به سراسر فصل ۵۸۵

یادآوری (۱) ۵۸۷

یادآوری (۲) ۵۸۸

فصل ۳ ـ نقش اخلاق در تحکیم روابط اجتماعی ۵۹۰

نگاهی به سراسر فصل ۵۹۱

فصل ۴ ـ رعایت شخصیّت افراد (احترام متقابل) ۵۹۲

نگاهی به سراسر فصل ۵۹۶

www.ketab.ir

فصل ۵ـ اصل تجانس و تناسب در روابط ۵۹۹
نگاهی به سراسر فصل ۶۰۲

فصل ۶ـ نرمش و مدارا ۶۰۳
نگاهی به سراسر فصل ۶۰۸

فصل ۷ـ سعهٔ صدر (گشاده دلی) ۶۱۰
فصل ۸ـ خوش برخوردی و گشاده رویی ۶۱۱
فصل ۹ـ راهنمایی و خیرخواهی ۶۱۶
فصل ۱۰ـ اظهار حقیقت و انتقاد سازنده ۶۱۹
فصل ۱۱ـ صراحت در اظهار حق ۶۲۱
نگاهی به سراسر فصل ۶۲۳

فصل ۱۲ـ ستایش نیکی و نکوهش بدی ۶۲۴
نگاهی به سراسر فصل ۶۲۷

فصل ۱۳ـ مشورت و نظرخواهی ۶۲۸
فصل ۱۴ـ فروتنی، در روابط اجتماعی ۶۳۰
فصل ۱۵ـ اصلاح میان مردم ۶۳۳
فصل ۱۶ـ تغییر حکم شرعی (در جهت اصلاح فردی و اجتماعی) ۶۳۶
فصل ۱۷ـ اظهار داشتن محبت و دوستی ۶۳۸
فصل ۱۸ـ دوری از درگیری و جدال ۶۴۱
فصل ۱۹ـ پرهیز از رفتار ناهنجار ۶۴۳

www.ketab.ir

فصل ۲۰ـ تحمّل لغزش و خطا ۶۴۵
نگاهی به سراسر فصل ۶۵۰

فصل ۲۱ـ پرهیز از عیب‌جویی ۶۵۱
فصل ۲۲ـ عیب پوشی ۶۵۳
فصل ۲۳ـ پرهیز از تجسّس در افکار و عقاید ۶۵۷
فصل ۲۴ـ پرهیز از سرزنش و تمسخُر ۶۵۹
فصل ۲۵ـ مبارزه با گسترش فساد و گناه در جامعه ۶۶۲
فصل ۲۶ـ مبارزهٔ اصولی با علل فساد و گناه و انحراف و سقوط ۶۶۴
فصل ۲۷ـ حمل به صحّت ۶۷۰
نگاهی به سراسر فصل ۶۷۳
یادآوری
(افشاگری خاطیان ، و نقش مهم آن ، در بازگرداندن سلامت به حکومت‌ها ، عملکردها و جامعه‌ها ...) ۶۷۳

فصل ۲۸ـ چگونگی رابطه با گناهکاران ۶۷۶
نگاهی به سراسر فصل ۶۷۸

فصل ۲۹ـ عذر خواهی ۶۷۹
فصل ۳۰ـ عذر پذیری ۶۸۰
فصل ۳۱ـ بدنکن ، و عذر مخواه ۶۸۲
فصل ۳۲ـ دوری از محلّ اتّهام ۶۸۴
نگاهی به سراسر فصل ۶۸۶

www.ketab.ir

فصل ۳۳ـ حسن ظن ۶۸۸
فصل ۳۴ـ سوء ظن ۶۹۰
تذییل (۱) ۶۹۳
تذییل (۲) ۶۹۵
تذییل (۳) ۶۹۶

فصل ۳۵ـ راستی و امانتداری، در روابط اجتماعی ۶۹۷
تکمیل: سخن، امانت است ۶۹۹
هشدار! ۷۰۰

فصل ۳۶ـ پرهیز از شوخی زیاد و بیجا ۷۰۲
فصل ۳۷ـ شوخیِ باندازه و بجا ۷۰۵
فصل ۳۸ـ دیدار با دوستان ۷۰۷
فصل ۳۹ـ گسترش تربیت اسلامی (رعایت کرامت انسانی) ۷۰۹
فصل ۴۰ـ مصافحه (دست دادن) ۷۱۳
فصل ۴۱ـ پرسش از نام و نشان ۷۱۵
فصل ۴۲ـ ادب حضور ۷۱۷
فصل ۴۳ـ رعایت نظافت در اجتماع ۷۲۱
نگاهی به سراسر فصل ۷۲۴
فصل ۴۴ـ ظاهر آراسته ۷۲۵
نگاهی به سراسر فصل ۷۲۸

فصل ۴۵ـ رعایت موازین ارزشی در روابط ۷۳۱

www.ketab.ir

فصل ۴۶ـ گفتار خوب و نرم با مردم ۷۳۵
نگاهی به سراسر فصل ۷۳۷

فصل ۴۷ـ گوش فرا دادن به گفتار دیگران ۷۳۹
فصل ۴۸ـ قطع نکردن کلام دیگران ۷۴۱
فصل ۴۹ـ تناسب سخن با درک طبقات مختلف ۷۴۲
فصل ۵۰ـ پرهیز از نجوی (درگوشی سخن گفتن، در حضور دیگران) ۷۴۴
فصل ۵۱ـ تشکر و سپاسگزاری ۷۴۶
فصل ۵۲ـ هدیه دادن ۷۴۹
تتمیم
(۱) ـ هدیه پذیرفتن ۷۵۱
(۲) ـ هدیهٔ معنوی ۷۵۱

فصل ۵۳ـ میهمانی ۷۵۳
(۱) ـ گرامی داشت میهمان ۷۵۴
(۲) ـ پذیرش دعوت ۷۵۵
(۳) ـ مراعات حال میزبان و خانوادهٔ او ۷۵۶

فصل ۵۴ـ روابط همسایگی ۷۵۷
(۱) ـ شناخت همسایگان ۷۵۷
(۲) ـ همسایه، چون خود انسان ۷۵۸
(۳) ـ پاسداری از همسایه ۷۶۰
(۴) ـ خوشرفتاری با همسایگان ۷۶۰

www.ketab.ir

(۵) ـ مسئولیت در برابر همسایگان ۷۶۱
(٦) ـ تامین نیازهای غذایی ۷۶۲
(۷) ـ برآورد نیازهای زندگی ۷۶۳
(۸) ـ خودداری از آزار همسایگان ۷۶۴
(۹) ـ حدود همسایگی ۷۶۵
نگاهی به سراسر فصل ۷٦٦

فصل ۵۵ ـ وفا به وعده و پیمان ۷٦۷
فصل ۵۶ ـ عیادت بیماران (هدیه بردن ، کم نشستن) ۷٦۹
تذییـــــل : تشییع جنازه ، نماز میّت ۷۷۱

فصل ۵۷ ـ مهربانی و همدردی با دیگران ۷۷۳
فصل ۵۸ ـ کاستن از ناسازگاری ۷۷۵
فصل ۵۹ ـ رفتـــار انسانی (۱) ۷۷٦
فصل ۶۰ ـ رفتـــار انسانی (۲) ۷۸۰
نگاهی به سراسر فصل ۷۸۴

باب بیست و سوم : اصول بنیادین در جامعه‌های صالح (۲) ۷۸۷ـ۸۴۸
فصل ۱ ـ خود ، معیار رفتار با دیگران ۷۸۹
فصل ۲ ـ عدالت ، معیار در روابط اجتماعی ۷۹۰
عدالت ، در معاشرت (۱) ۷۹۰
عدالت ، در معاشرت (۲) ۷۹۱
عدالت ، در معاشرت (۳) ۷۹۱

www.ketab.ir

عدالت ، در معاشرت (۴) ۷۹۲
عدالت ، در معاشرت (۵) ۷۹۲
عدالت ، در معاشرت (٦) ۷۹۲
عدالت ، در معاشرت ، عامل تکامل ایمان ۷۹۳

فصل ۳ـ اصل انصاف ، در روابط عمومی ۷۹۴
فصل ۴ـ اصل انصاف ، در روابط خانوادگی و خویشاوندی ۷۹۸
فصل ۵ـ قانون‌گرایی و حق‌پذیری ۷۹۹
فصل ۶ـ هر چه برای خود ، برای دیگران ۸۰۱
فصل ۷ـ هر چه نه برای خود ، نه برای دیگران ۸۰۵
فصل ۸ـ خوبی کن تا خوبی کنند ۸۰٦
فصل ۹ـ چشمپوشی کن تا چشمپوشی کنند ۸۰۸
فصل ۱۰ـ به دیگران رحم کن ، چنانکه به خویشتن ۸۱۰
فصل ۱۱ـ خیرخواه دیگران باش ، چون خیرخواه خود ۸۱۱
فصل ۱۲ـ از دیگران چنان یاد کن که می‌خواهی از تو یاد کنند ۸۱۲
فصل ۱۳ـ بهترین گفتار با مردم ۸۱۴
فصل ۱۴ـ ستم مکن ! چنانکه نمی‌خواهی به تو ستم کنند ۸۱٦
فصل ۱۵ـ همگان را از خود بهتر بدان ۸۱۷
فصل ۱۶ـ نیکی اندک دیگران را زیاد شمار ، و نیکی زیاد خود را اندک ! ۸۱۹
فصل ۱۷ـ لغزش دیگران را کوچک بدان ، و لغزش خود را بزرگ ! ۸۲۰
فصل ۱۸ـ آنچه را از دیگران ناشایسته می‌دانی ، از خود نیز ناشایسته بدان ! ۸۲۱
فصل ۱۹ـ خود را به سختی بینداز ، برای راحت رسانی به دیگران ۸۲۲
فصل ۲۰ـ بی‌نیازی از مردم و نیاز به آنان ۸۲۴

www.ketab.ir

فصل ۲۱ـ اعتدال در روابط ۸۲۶
فصل ۲۲ـ مساوات ۸۲۸
فصل ۲۳ـ مواسات ۸۳۲
فصل ۲۴ـ ایثـــار (مقدّم داشتن دیگران بر خود) ۸۳۶
نگاهی به سراسر چند فصل ۸۴۱

باب بیست و چهارم: عوامل گسستن روابط اجتماعی ۸۴۹ـ ۸۹۰
فصل ۱ـ بیسوادی و بی‌فرهنگی ۸۵۱
فصل ۲ـ حق‌کشی و ظلم ۸۵۴
فصل ۳ـ فاصله‌های نامعقول و نامشروع طبقاتی ۸۵۶
فصل ۴ـ ناهنجاری‌های تربیتی و اخلاقی ۸۶۲
فصل ۵ـ کینه‌توزی و دشمن‌خویی ۸۶۴
فصل ۶ـ خشونت ۸۶۷
فصل ۷ـ اختلاف و ستیزه‌گری ۸۶۸
فصل ۸ـ نیرنگ و نفاق ۸۷۰
فصل ۹ـ خودبینی و بزرگ‌نمایی ۸۷۲
فصل ۱۰ـ سخن‌چینی و تفرقه‌افکنی ۸۷۴
فصل ۱۱ـ جدایی و دوری از هم ۸۷۷
فصل ۱۲ـ غیبت ۸۸۰
فصل ۱۳ـ تهمت ۸۸۳
فصل ۱۴ـ فراموش شدگی و فراموش شدگان ۸۸۵
نگاهی به سراسر چند فصل ۸۸۸

www.ketab.ir